

VI. Henriksen og det «nasjonale, desentraliserte, demokratiske folkeforsvaret».

— Henriksen lanserer et forslag til politikk som er ment som et «sosialistisk» alternativ til «full nedrustning i ett slag» — linja til Stjernø & co.

Henriksen presenterer seg som NATO-motstander, og tar utgangspunkt i følgende dilemma: På den ene sida er NATO-medlemskapet egna til å trekke Norge inn i diverse militære prosjekter fra USA's side. På den andre sida er Henriksen bekymra for at «nei til nasjonalt forsvar»-linja vil bety at «den alt overveiene delen av befolkningen, ikke minst arbeiderklassen» vil «oppfatte dette som urealistisk politikk».

Talsmennene for «sosialistisk antimilitarisme» vil hevde at grunnen til dette er at arbeiderklassen er «forgifta av nasjonalisme» og «borgerlig militarisme», og at hovedoppgava består i å få massene til å forstå at det er «unødvendig med forsvar» fordi det ikke «foreligger noen angrepstrusel».

Men dette er *ikke* en rettferdig og korrekt beskrivelse av hva arbeidsfolk i dette landet mener. De har fatta atskillig mer av virkeligheten en revisjonistene i Stjernø-fraksjonen. *Grunnen* til at flertallet av arbeidsfolk i Norge går inn for et militært forsvar av norsk sjølråderett og sjølstdendighet, er fordi de har fatta at det eksisterer reelle trusler mot denne. Stadig

fler skjønner at Sovjet utgjør en sånn trussel, og også den farligste.

Henriksen har forstått at den fullstendige virkelighetsferne pasifismen til de «sosialistiske anti-militaristene» vil falle på steingrunn blant arbeidsfolk flest. Derfor går han inn for et «forsvarsalternativ» til den militærpolitikken det norske borgerskapet står for i dag. Dette er positivt fordi det tar utgangspunkt i et *reelt* problem. Feilen er at Henriksen gir et opportunistisk svar, et svar basert på parlamentariske illusjoner.

Den andre store svakheten ved Henriksens utgangspunkt, er at han ikke tar utgangspunkt i den virkeligheten som omgir oss. Han snakker om at NATO-medlemskapet kan vikle oss inn i «stormaktskonflikter», men han sier ikke at den virkelig store truselen mot Norge består i den aggressive sovjetiske ekspansjonismen. Han sier ikke ifra om at f.eks. Sovjets *militære oppbygging* på norsk territorium på Svalbard kan bli gnisten som tenner krutt-tønna og setter i gang en tredje verdenskrig. Han gir ingen analyse av krigsforberedelsene til supermaktene, og *hvorfor* disse finner sted.

På dette viset utvikler han en militærpolitikk som ikke bare er reformistisk og basert på parlamentariske illusjoner, men som glatter over *hvorfor* det mer enn no-

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

en gang er nødvendig for arbeiderklassen å gå inn for en politikk som er egna til å mobilisere alle de krefter som kan yte rettferdig militær motstand mot et supermaktsangrep.

Men Henriksen utelukker *ikke* muligheten for et sovjetisk angrep. Følgelig er det rett å ta disse standpunktene opp til seriøs vurdering, fordi de i motsetning til Stjernø & co. til en viss grad er forankra i virkelighetens verden. Han tar og i realiteten avstand fra det kvasi-«radikale» skvalderet til Stjernø & co. om at det er «reaksjonært å forsvare nasjonen», for såvidt som han tar utgangspunkt i at Norge er «en suveren stat med fastlagte grenser».

Det er på denne bakgrunnen vi vil kritisere og vurdere den linja Henriksen gjør seg til talsmann for.

Norge og spørsmålet om alliansefrihet

Henriksen er svært opptatt av dette spørsmålet. Han tar utgangspunkt i følgende: «Som medlem av NATO er Norge forpliktet til å delta i konflikter hvor andre NATO-land er med. Denne forpliktelsen er uavhengig av konfliktens årsak. På en slik måte trekkes Norge inn i begivenheter som de fleste, selv ut fra dagens situasjon, ønsker å holde landet utenfor».

Vi har tidligere vært inne på åssen vi vurderer NATO, og Norges forhold til denne alliansen. Vi er enig i synspunktet at NATO ikke representerer noe forsvar av det norske folkets interesser mot supermaktene. Vi er også for at Norge skal stille seg uavhengig av supermaktsalliansene.

Men *begrunnelsen* til Henriksen er bå-

de ensidig og farlig. Han sier at «NATO er ekspansjonistisk», men nevner samtidig ikke med et ord om hvilken rolle Sovjet og Warszawa-pakta spiller i Europa i dag. Saka er som vi alt har redegjort for, at NATO står i en defensiv posisjon i Europa i dag. NATO er redskap for ei supermakt, akkurat som Warszawa-pakta er det. Sovjet er samtidig den mest aggressive og ekspansjonistiske makta i verden i dag. Å bare prate om NATO, uten å sette søkelyset på den farligste kilden for krig: den sovjetiske sosialimperialismen, er ytterst farlig og skadelig. Det er dette som er hovedproblemet i dag, og ikke spørsmålet om NATO.

Derfor er det ikke til å unngå at Henriksen legger opp en politikk som under vurderer den virkelige faren som Norge står overfor i dag: Invasjon fra den sovjetiske militærmaskina.

«Demokratisk folkeforsvar» under ledelse av borgerskapet en illusjon

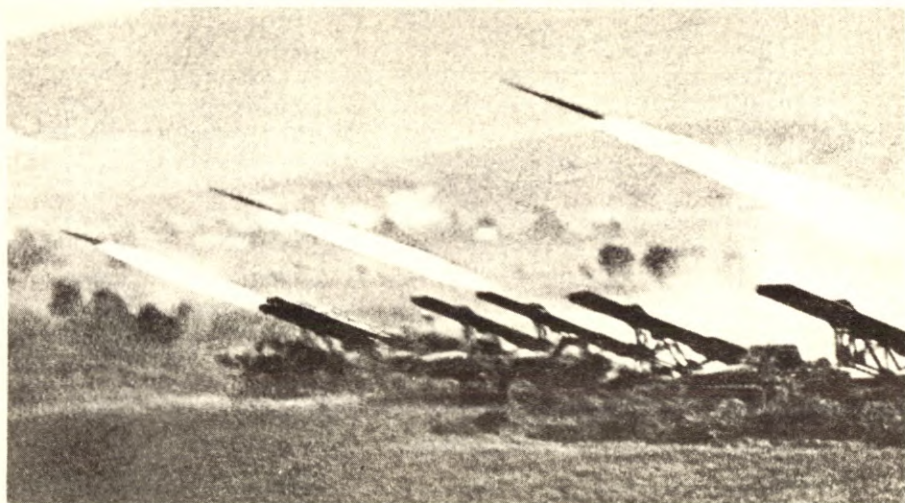
Henriksen mener det er nødvenig med et «nasjonalt» forsvar under kapitalismen. *Karakteren* av denne militærmakta skal være at det står utafor NATO, og det skal være et «desentralisert, demokratisk folkeforsvar».

Henriksen innrømmer sjøl at dette er ei målsetting for militærmakta «innafør ramma av de nåværende samfunnsforholda».

Men dette er en *illusjon*. Et *folkeforsvar* kan ikke bety noe annet enn militære styrker som *folket* har makta over, og som bygger den militære virksomheten sin på *folkekrigens* prinsipper.

Ingen av de tiltaka Henriksen foreslår er av en slik karakter at de oppfyller slike krav. For det første foreslår han at de lo-

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

Arent M. Henriksen befinner seg i virkelighetens verden, i motsetning til Stjernø. Henriksen.

kale styrkene i det «nasjonale forsvarsalternativet» underlegges «fylkeskommunale» og «kommunale» forsvarssjefer, som står ansvarlige overfor kommunestyre og fylkesting. Men åssen Henriksen vrir og vrenger på det, vil dette være et militærapparat under borgerskapets diktatur. Som trusel mot arbeiderklassens interesser vil et styrka, lokalt HV-apparat med styrte raketter (TOW) og tungt, bærbart artilleri (de meget effektive rekylfrie kanonene, Carl Gustav) og pansra kjøretøyer på ingen måte være noe mindre effektive for borgerskapet enn hva de militære styrkene er i dag. Det er dessuten stor fare for at det borgerskapet på denne måten greier å stable på beina et tungt utrusta «borgervern» i større grad enn hva som er tilfelle i dag. At disse styrkene vil stå under kommando av lokale pamper og reaksjonære ordførere hjelper ikke arbeidsfolk det minste.

Ideen om «desentralisert, demokratisk

folkeforsvar» som borgerskapet har kontrollen over, er ikke egna til annet enn å spre illusjoner om borgerskapets diktatur og den borgerlige militærmakta.

De prinsippene for taktikk, oppsetting og krigføring som Henriksen stiller opp har, som vi skal se nærmere på, heller ingenting med folkekrigens prinsipper å gjøre. Heller ikke innebærer de noe som vil gjøre den borgerlige hæren mer egna til å sloss mot sovjetisk aggresjon.

Utvida HV-forsvar — hverken fugl eller fisk!

Henriksen drøfter, og avviser «reint ikke-voldsforsvar». Vi skal derfor ikke gå nærmere inn på dette her.

Han drøfter videre «geriljaforsvar», som han også avviser. «Geriljaforsvar» definerer han som «et militært forsvar som ikke har faste, militære stillinger». Med faste stillinger mener ikke Henrik-

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

forstår at det trengs et forsvar, men undervurderer truselen fra den russiske krigsmaskinen.

sen styrker, som ikke sloss stillingskrig, men tvert om styrker som ikke har «faste innstallasjoner» som forlegninger, innstallasjoner osv. På denne bakgrunnen kan vi slå fast at Henriksen ikke har greie på hva *geriljakrigføring* er for noe. *Geriljastyrker* er styrker som driver bevegelig krigføring bak fiendens linjer. Men at slike styrker ikke har *baser*, enten det nå er leiligheter, tunneller i bakken eller huler i fjellet er en total vrangforestilling.

I en langvarig folkekrig vil geriljastyrker etterhvert bli et supplement til den bevegelige folkehæren. *Geriljakrigføring* er dessuten uttrykk for en militær *taktikk* som revolusjonære, patriotiske styrker (enten i form av en felthær, eller lokalbundne geriljastyrker) vil benytte i stor utstrekning mot en overlegen fiende.

Det er klart at borgerlige hærer kan lære av de revolusjonære prinsippene for geriljatakikk. Men å tru, som Henriksen gjør, at det norske borgerskapet og stats-

byråkratiet vil sette opp geriljastyrker og bygge opp felthæren til å bli i stand til å nytte *geriljatakikk* er illusjonsmakeri.

Det «alternativet» Henriksen samler seg om, er et «utvida HV-forsvar». Det skal bygges på «de hovedprinsippene en har i dagens HV-forsvar, og i tillegg opprettholde et sjøforsvar i grove trekk som i dag». Strukturen i dette apparatet skal ifølge Henriksen være lag-kompanierfylkesvise brigader.

Det «nasjonale» forsvaret skal ifølge Henriksen bestå av *sterkt* lokalprega styrker, som overhodet ikke skal benytte geriljatakikk. Det er nemlig dette, som er grunnlaget for det nåværende HV. HV er ikke lokalbundne i den forstand at det skal operere bevegelig innafor et gitt distrikt, det er lokalbundne i den forstand at det skal forsvare gitte objekter (flyplasser, jernbanestasjoner, administrative bygninger, trafikkårer osv), ved å føre kortvarig *stillingskrig*. Forutsetninga i

dag er at slike styrker skal holde koken til hærens lokalvern avdelinger eller avdelinger av felthæren skal kunne overta. I Henriksens bilde er det *ingen* som skal overta. HV-styrkene skal m.a.o. kjempe til «utslettelsen».

«Politisk makt vokser ut av geværløpet.»

**Mao Tse Tung
MILITÆRSKRIFTER
I UTVALG**

Bestill nå - betal når boka kommer i september.

Mao Tse Tung
MILITÆRSKRIFTER
I UTVALG

FAVORTILBUD kr 67,-

Vi har mye å lære av kinesernes erfaringer. Studer Mao Tse Tungs Militærskrifter i Utvalg, utgitt av Forlaget Oktober i høst.

Vi kan ikke tolke Henriksen på noen annen måte, ettersom han *uten forbehold* ønsker å bygge på «de hovedprinsippene vi har i dagens HV-forsvar».

Når det gjelder det «sivil motstandsapparatet», som skal tre i funksjon i samband med en invasjon i Norge, så forestillter Henriksen seg dette som et stort, statlig apparat. Disse «sivilmotstands-

styrkene» skal «opplæres» av staten! I det hele tatt er Henriksens tankegang gjennomsyret av at «alt må organiseres av staten». Henriksen er ikke ett øyeblikk inne på nødvendigheten av at det norske folket sjøl må bygge opp militær motstand mot en okkupant, uavhengig av borgerskapet. Videre at folket sjøl må organisere en politisk motstandsfront for å mobilisere til total motstand mot okkupanten.

Som vi har sett, skjønner ikke Henriksen at *all* borgerlig militærmakt kan rettes mot arbeiderklassen og folket og bli et redskap for fascisme. Å kalle et borgerlig militærapparat for «demokratisk» og «folkeforsvar» er ikke egna til annet enn å skjønne den borgerlige hæren og skjule klassekarakteren dens.

— Men like feilaktig er Henriksens uforbeholdne attest til at en slik borgerlig hær er «nasjonal». Det er rett at den borgerlige, norske hæren kan føre rettferdig krig til forsvar av den nasjonale sjølråderetten. Men erfaringene fra 1940 viste fullt ut at borgerskapet og den borgerlige hæren ikke er noe konsekvent forsvarer av sjølråderetten. Tvert om er det stor fare for at borgerskapet søker å selge ut sjølråderetten, gjennom kapitulasjon og «minnelige ordninger» med ei invasjonsmakt. Henriksen sprer derfor illusjoner om den nasjonale karakteren til borgerskapet og den borgerlige hæren.

På denne bakgrunnen er det viktig å markere at den eneste revolusjonære linja, det eneste virkelige militærpolitiske alternativet som arbeidsfolk kan slutte opp om, er det AKP(m-l) som står for. Det er ei linje som slår fast at det er det bevæpna folket sjøl som må være hovedkrafta i å slå en okkupant gjennom nasjonal, revolusjonær folkekrig.

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

Når det gjelder den borgerlige hæren, må vi på den ene sida kjempe innafør den for å forhindre at våpna vendes mot folket. På den andre sida må vi ta utgangspunkt i at den borgerlige hæren kan føre en rettferdig krig mot aggresjon, og dette støtter vi. Vi er fullt klar over at hæren kan brukes reaksjonært, men vi er og for at arbeidsfolk utnytter det borgerlige militærapparatet som en faktor til forsvaret av sjølråderetten.

Derfor retter vi oss mot det farlige illusjonsmakeriet som linja til Henriksen presenterer.

Men det betyr sjølsagt ikke at vi er uvil-

lige til å vurdere ulike standpunkter som positive, sjø om de kommer fra folk som er kraftig uenige med oss (slik Henriksen er) på andre områder.

Det positive hos Henriksen er at han avgrenser seg fra den imperialistiske passifismen, at han tar utgangspunkt i at det er nødvendig å forsvare sjølråderetten og suvereniteten, at det på gitte vilkår er rett å støtte et borgerlig forsvar som motsetter seg aggresjon og at han i det minste ikke *utelukker* at Sovjet representerer en angrepstrusel mot Norge.

Kew & Kr

Militærdebatten i SV

Røde Fane bringer de to innleggene uavkortet fra SVs internblad «Vår Informasjon» i vår. Steinar Stjernø og Arent M. Henriksen trekker her opp to vidt forskjellige — og begge feilaktige — linjer for militærpolitikken. Innledningsvis trykker vi internbladets egen oppfordring om å være med å bestemme SVs politikk på et felt hvor landsmøtet forlengst har fattet vedtak. Det militærpolitiske vedtaket som ble fattet på forrige landsmøte i SV var overhode ikke diskutert blant medlemmene i partiet på forhand...

Bli med å bestem forsvarspolitikken i SV

Kva slag forsvarspolitikkk skal SV føra? I dette VI prentar vi eit omfattande diskusjonsopplegg om det spørsmålet. Det er mykje stoff, men det er viktig at alle medlemer av partiet set seg godt inn i det. Det er meininga at alle lag skal halda møte på saka og fatta vedtak om sitt syn og senda det inn til hovudstyret som vil førebu saka for ein landskonferanse. Det er fleire arbeidsgrupper i SV som har streva med denne saka, men dei to artiklane i dette heftet er til slutt førte i pennen av Arent M. Henriksen og Steinar Stjernø.

Det er fleire syn på dette i SV. Men vi trur at desse artiklane fangar opp dei fleste problema. Likevel har dei sjølsagt ikkje fått med alt, så vi ser gjerne at laga kjem med tilleggsmerknader og alternative synsmåtar til begge opplegg.

Landsmøtet i SV vedtok m.a. denne formuleringa i programmet: «SV vil arbeide for full avvæpning av militærmakta i Norge og gå imot enhver bevilgning til våpen i et imperialistisk militærapparat.»

Medan SV i Stortinget tidlegare har stemt for å skjera ned forsvarsløyvingane med 1/4, har gruppa etter dette landsmøtevedtaket stemt mot alle løyvingar til militærstellet (bortsett frå kystvakt og sjøredningstjeneste o.l. som formelt går over militærbudsjettet).

Det har på eitt punkt vore noko strid om tolkninga av formuleringa «imperialistisk militærapparat». Dei som sette fram framlegget meiner at det tyder at SV skal gå mot løyvingar til forsvaret så lenge Noreg er ein del av det imperialistiske verdenssystemet, altså — så lenge Noreg er kapitalistisk som i dag. Andre har meint og meiner at eit imperialistisk militærapparat er eit apparat som brukast «imperialistisk» — altså mot andre land. Det inneber at SV skal stemma mot alle forsvarsløyvingane så lenge Noreg står i NATO, ein imperialistisk militærallianse, men at det ikkje hindrar at SV går inn for eit militært forsvar for Noreg utanfor NATO — også før Noreg blir sosialistisk.

Arent M. Henriksen går inn for eit nasjonalt desentralisert folkeforsvar utanfor NATO. Stjernø kallar synet sitt sosialistisk antimilitarisme.

Landsstyret har handsama framgangsmåten og debatten om denne saka to gonger og dette diskusjonsopplegget er del i den framgangsmåte landsstyret har vedteke for å handsame denne saka.

Arent M. Henriksen er medlem av den offentlige forsvarskommisjonen som leverer tilråding no i mars. Han legg der fram ein dissens i sitt eige namn. Han har rådført seg med ei arbeidsgruppe om arbeidet, men han står personleg ansvarleg for dissensen sidan det er usemje i SV om dette. Hans dissens i forsvarskommisjonen er såleis uttrykk for hans syn og bind ikkje partiet. Gjennom den debatten SV no startar skal partiet ta sitt standpunkt. Partiets medlemmer — det gjeld særlig folk i viktige tillitsverv — er pålagde av landsstyret å opptre slik at partiets standpunkt ikkje i praksis er fastlåst før debatten i partiet er avslutta.

Hovudstyret ber laga uttala seg om forsvarspolitikken slik at ein landskonferanse (utvida landsstyremøte) i vår kan oppsummera debatten. Nærare opplysningar om tidsrammer blir sende til laga.

STEINAR STJERNØ:

«Sosialistisk anti-militarisme»

1: HOLDNINGA TIL VOLD OG KRIG

Blant sosialister er det forskjellige holdninger til krig og vold. Pasifistene er mot enhver form for vold og krig på prinsipielt grunnlag. Men dette er å se bort fra at volden er noe som faktisk fins i verden, og at kapitalismen og imperialismen hver dag påfører folk over hele verden forskjellige former for vold: militær aggresjon, krig mot de undertrykte frigjøringskamp, drap, fengsling, arbeidsløshet, sult og nød. Avskyen mot voldsbruk må ikke forhindre oss i å godta at det kan være nødvendig å bruke vold for å *avskaffe* volden og undertrykkinga i verden, eller til å forsvare oss mot vold fra andre.

Sosialister må derfor skille mellom forskjellige former for vold: Vi bekjemper enhver voldsbruk fra de imperialistiske statene eller fra borgerskapet i hvert enkelt land. Vi bekjemper voldsbruk mellom de undertrykte og enhver form for individuell terror. Derimot forsvare vi de undertrykte folkenes rett til å bruke vold til å fri seg fra imperialismens undertrykking og arbeiderklassens rett til å bruke vold for å unngå å bli slått av borgerskapet (slik det skjedde i Chile).

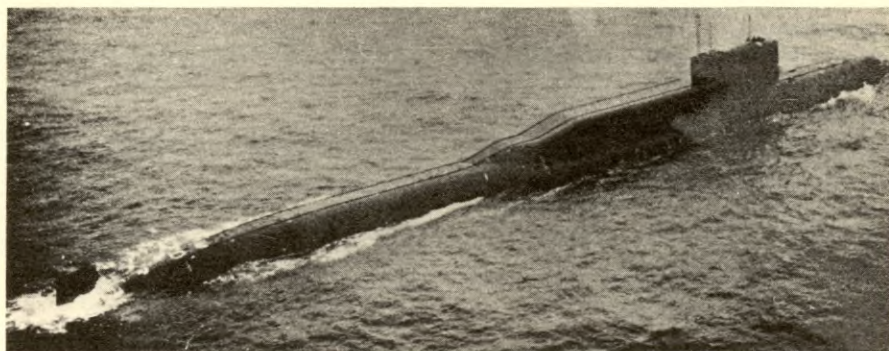
Vi skiller altså mellom rettferdig og urettferdig vold — avhengig av situasjonen og hvilke klasser og krefter som det tjener. Det samme gjelder kriger. Vietnam-krigen, krigen i det sørlige Afrika og frigjøringskampene andre steder i den tredje verden er tilfelle der det er nødvendig og riktig av de undertrykte å gripe til våpen

og blir støttet av sosialister i Norge. I Europa var derimot den 1. verdenskrig en krig som var meningsløs fra arbeiderklassens synspunkt. De kapitalistiske statene gikk til krig for å sikre seg en større del av verdensmarkedet, råvarer og arbeidskraft. Arbeiderklassen i de forskjellige landa hadde ingen interesse av denne krigen, men det var arbeiderne som ble sendt til frontene som kanonføde. De revolusjonære sa derfor den gang nei til krigen, og oppfordret til militærneking og mytteri. Sosialdemokratene derimot oppfordret til deltakelse i krigen og satte «nasjonen» over arbeiderklassens interesser.

I den 2. verdenskrig var også *det arbeidende folkets* interesser truet. Fascismen truet arbeiderbevegelsens interesser og de rettigheter arbeiderklassen hadde sikret seg i de borgerlige demokratiene. I en slik situasjon var det riktig at sosialistene deltok i krigen.

Sosialister må altså vurdere situasjonen konkret når de skal ta stilling til forskjellige kriger og til hvilket forsvar sosialister skal gå inn for. Vi må vurdere den internasjonale situasjonen, situasjonen innenlands, styrkeforholdet mellom klassene og hvilke klassers interesser et eventuelt militærapparat vil tjene osv. I alle tilfelle må sosialister ta utgangspunkt i en vurdering av hva som er arbeiderklassens interesse og vurdere forsvarspolitikken ut fra det. Det vil vi gjøre i dette innlegget. Vi tar for oss statens og militærapparatets rolle, vurderer eventuelle krigstrusler, Norges plass i verden og muligheten for at Norge kan komme i krig. Til slutt ar-

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

Det var riktig for sosialister å delta i den andre verdenskrigen, for da var arbeiderklassens interesser truet, hevder Stjernø. I dag er den russiske krigsmaskinen ingen slik trusel, i følge de «sosialistiske anti-militaristene». Derfor er det reaksjonært å slåss mot den — sjøl om den skulle angripe Norge! Sovjetisk U-båt av Delta-klassen, med Atomraketter.

gumenterer vi mot dem som mener at vi i dag skal gå inn for et nasjonalt forsvar, før vi legger fram forslag til retningslinjer for SVs forsvars- og militærpolitiske arbeid.

2: STATEN, KAPITALEN OG MILITÆRAPPARATET

«Statens rolle er å bevare og utvikle den kapitalistiske produksjonsmåten og hindre at den bryter sammen som et resultat av de indre motsetningene.» heter det i SVs prinsippprogram, i avsnittet «Staten — kapitalistklassens stat». «Statens administrasjonsapparat, utdanningsverk og massemedier, politi, domstol og militærmakt virker slik at det kapitalistiske samfunn holdes sammen ...» sier prinsippprogrammet videre.

Statens oppgave er å verne det kapitalistiske samfunnet. Det klarer ikke kapitalistene sjøl. De er først og fremst opptatt av å sikre sin egen bedrift. De er til og med i hard og intens kappestrid om profitten.

Gjennom konkurransen om markedet, blir kapitalistene mer eller mindre splittet og liggende i innbyrdes økonomisk kamp. Staten får derfor i oppgave å holde samfunnet sammen

og blir dermed en slags forlenget arm for kapitalen. Men vel å merke en arm som ikke kapitalistene kan kontrollere. Staten tar vare på det kapitalistiske samfunnet *på lang sikt*. Skal den gjøre det, må den kunne gå imot kapitaleiernes kortsiktige ønsker. Sjøl om det er kapitalistklassen den tjener, tenker den lengre enn kapitalen sjøl, for slik å sikre systemet.

Staten er også en nasjonalstat. Den skal verne om den *norske* kapitalen. Men den er først og fremst en kapitalens stat: den skal verne om kapitalen, både mot ytre og indre fiender. Og de indre fiendene, det er oss: Sosialister og andre som motsetter seg kapitalen eller de utslag som kapitalismen får for de mennesker som lever under dens styre.

Det er *dette* som må ligge til grunn for vår analyse av militærapparatet i Norge. Vi må skjære igjennom spørsmålet om nasjonen og komme ned til kjernen: Hvilken klasse militærapparatet tjener.

Sosialdemokratene og reformistene hevder at staten er nøytral. Det er bare et spørsmål om hvem som sitter ved regjeringmakta heter det. På samme måte ser de militærapparatet: det er et nøytralt apparat, et apparat som avhenger av hvilke offiserer som er i det og hvem som

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

styrer forsvarsdepartementet. Men vi hevder altså at staten er en klassestat og at militærapparatet er et *klasseforsvar*. Det skal forsvare den norske kapitalen og er rettet mot alle som truer den: Andre kapitalistiske stater, SV og alle andre som arbeider for å få slutt på kapitalismen. At det er «hele nasjonens forsvar» er like feil som at kombioppgjøret er «hele nasjonens kombi-oppgjør». Borgerkskapet vil alltid forsøke å framstille det som er deres som noe som er felles for alle, fordi borgerskapet har interesse av å skjule klassekonflikten.

3: SIKKERHETSPOLITIKKEN I EN KAPITALISTISK VERDEN

Når vi skal vurdere Norges sikkerhetspolitikk i forhold til andre stater, må vi se på hva det er som kan skape konflikter i verden, hvilke farer for krig som fins og muligheter for at Norge kan bli trukket inn i eventuelle konflikter og kriger. Vi må se på den internasjonale situasjonen med kampen mellom imperialistiske og antiimperialistiske krefter, klassekampen, den økonomiske krisa og styrkeforholdet mellom statene.

Dette utgangspunktet forteller oss straks: Det fins overhodet ingen parallell til situasjonen før 1. eller 2. verdenskrig. Det fins ingen jevnbyrdige, omtrent like sterke kapitalistiske blokker i konflikt om markeder og råvarer som før 1. verdenskrig. Det fins heller ingen aggressiv fascistisk stat med behov for ekspansjon, som Tyskland før 2. verdenskrig. Henvisninger til «9. april» kan derfor ikke brukes som argument i forsvarsdebatten.

Etter 2. verdenskrig har den amerikanske kapitalen vært dominerende og ledende i forhold til kapitalen i Vest-Europa. USA har fulgt opp sin økonomiske lederrolle med et politisk lederskap, og har dannet en rekke økonomiske, militære og politiske pakter over hele verden for å sikre sine interesser (NATO, SEATO, GATT, Det internasjonale valutafondet, IEA osv.). Den langvarige økonomiske veksten i de kapitalistiske industrilanda etter krigen gjorde mulig nært samarbeid mellom de kapitalistiske landa, og dempet den rivaliseringen og konkurransen som alltid er til stede i kapitalismen.

Økonomiske kriser med følgende politiske konflikter ble unngått ved at staten sprøytet inn penger i det økonomiske systemet når det ble lavkonjunkturer.

Det har vært fare for konflikter flere ganger i denne perioden. Det kapitalistiske økonomiske systemet er aggressivt av natur fordi det stadig søker etter nye utveier til profitt — til råvarer og arbeidskraft i andre land, til å skaffe seg kontroll over handel og produksjon som gir profitt osv. I tida etter 2. verdenskrig har kapitalismens aggresjon rettet seg særlig mot u-landa og mot overgangssamfunnene i Øst-Europa og Asia, fordi disse på hver sine måter fikk følger for den kapitalistiske økonomien. U-landa betydde nye områder for råvarer, markeder og arbeidskraft. Overgangssamfunnene betydde områder som ble stengt for kapitalismens utvidelse. Eksempelene på aggresjon fra de kapitalistiske statene overfor andre folk er mange: USAs innblanding i Korea og Koreakrigen, franskmennenes og USAs langvarige krig i Indokina, USAs angrep på Cuba og Santo Domingo, Storbritannias angrep på Egypt i 1956 osv., og tall-løse kupp som USA har gjennomført i andre land. Aggresjon, krigstrusler og trusler mot verdensfreden har i de siste 35 åra i all hovedsak kommet fra de kapitalistiske statene med USA i spissen. Det er disse statene som har betydd den største truselen mot andre folk og nasjoner etter 2. verdenskrig. Dette er ikke tilfeldig, men skyldes drivkreftene i det kapitalistiske systemet: jakten på profitt som fører til kamp om markeder, råvarer og arbeidskraft. I tillegg skyldes det at enorme økonomiske interesser er knyttet til den amerikanske våpen-industrien. De fleste amerikanske storselskapene har økonomiske interesser av fortsatte rustninger og våpenkapløp. USAs militærbudsjett var på 170 milliarder dollar i 1977. Bruken av disse midlene har stor virkning på sysselsettingen i flere delstater og har avgjørende betydning for profitten til storselskapene. Gjennom forbindelser til militær- og rustningsindustrien får mange flernasjonale selskaper dekket utgifter til kostbar forskning og teknologisk utvikling, som kan gi dem forsprang i konkurransen overfor andre. En grunn til at

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

rustninger og militærkontrakter er så viktige i den amerikanske økonomien er at de er uavhengige av svingninger i den kapitalistiske økonomien. Markedet er stabilt og etterspørselen garantert av regjeringen. Derfor har våpenindustrien interesse av å forhindre avspenning og nedrustning og i å sørge for at det fortsatt fins krigstrusler og muligheter til konflikter.

I forhold til USA har Sovjetunionen vært i en defensiv stilling både økonomisk, militært og politisk i hele etterkrigstida. Sovjet har mer sett det som viktig å trygge sine eksisterende stormakts-interesser gjennom «fredelig sameksistens» enn å vinne nye områder. Dette gjelder særlig i Europa. Sovjet har brukt brutale midler, som angrepene på Ungarn og Tsjekkoslovakia for å bevare kontrollen i det de har oppfattet som «sin» del av Europa.

Sovjet har deltatt — og deltar — i kapprustningen og prøver å vinne innflytelse i andre deler av verden, som Asia og Afrika. Noen ganger vil dette bringe Sovjet i konkurranse med USA eller andre stater som prøver å sikre seg innflytelse i samme område, som f.eks. Midt-Østen, det østlige og sørlige Afrika osv. Men dette har ikke ført til alvorlige konflikter.

Den viktigste tendensen i forholdet mellom USA og Sovjet har vært økt samarbeid og forståelse, — ikke skjerpet spenning og økt fare for krig eller konflikter. Sovjet utfordrer ikke USA på USAs interesse-område (f.eks. Latin-Amerika, Vest-Europa), og USA blander seg lite inn i hva Sovjet gjør i Øst-Europa. Tendensen har vært økt stormakts-samstyre over hodet på de folk og nasjoner det gjelder.

Dette stormakts-samstyret er ikke tilfeldig. Det skyldes krefter i det økonomiske systemet i både USA og Sovjet. I Sovjet har det byråkratiserte økonomiske systemet — til tross for store framskritt — ikke greid å løse de store problemene i jordbruket og industrien. Byråkratiet undertrykker arbeiderklassens skaperkraft og initiativ, og siden styret ikke tør gjennomføre de nødvendige, demokratiske reformene, har de måttet satse på å importere teknologi fra vest gjennom de flernasjonale selskapene. Men det kan bare skje gjennom økt avspenning og bedre forhold til USA. Samtidig trenger de

amerikanske flernasjonale selskapene de markedene og kontraktene som salg til Sovjet og landa i Øst-Europa kan gi. Særlig etter hvert som utviklingslanda skaffer seg kontroll over egne ressurser og lukker seg mer til for vestlig storkapital, blir det økonomiske samarbeidet med Sovjet desto viktigere. Derfor har også den amerikanske monopolkapitalen interesse av avspenning og økt samarbeid med Sovjet — særlig den delen som ikke har størst interesse i rustningsindustrien.

Avspenningen og samarbeidet mellom USA og Sovjet må altså ses i sammenheng med dype økonomiske behov hos begge statene. Det gjør at det ikke er sannsynlig at det vil bli noen snarlig tilbakevending til «kald krig», slik vi kjenner det fra 50-åra. Og det gjør at det ikke er sannsynlig at det oppstår noen krig mellom USA og Sovjet i overskuelig framtid.

4: PÅ HVILKEN MÅTE KAN NORGE KOMME I KRIG?

Det har gått fram av avsnittet foran at det ikke er aktuelt eller sannsynlig at det vil bryte ut krig mellom stormaktene i den nærmeste framtida. Atomvåpnene har gjort at både USA og Sovjet har intet å vinne, men alt å tape på en krig. Men dersom det likevel skulle bryte ut krig mellom USA og Sovjet, vil det neppe skje i Europa der det har vært en gradvis avspenning, og der grensene mellom blokkene er fastlåste og aksepterte. Det er mer sannsynlig at en eventuell krig mellom stormaktene ville starte ved at USA og Sovjet står på hver sin side i en konflikt i Midt-Østen om Israel eller olje-landa, i Korea eller i det sørlige Afrika. En krig med USA og Sovjet på hver sin side på ett av disse stedene ville kunne utvikle seg, trappes opp og spre seg til andre verdensdeler.

Men i en slik krig kan Norge bare ha en interesse: å stå utenfor. For oss gjelder det derfor å legge opp en utenrikspolitikk som minsker sjansene til at vi skal bli blandet inn i en krig mellom stormaktene. Men jo nærmere vi er knyttet til en av stormaktene, jo mer fremmed militært utstyr, baser og elektroniske stasjoner

som kan betjene atomvåpen til vanns og i lufta (som f.eks. Omega og Loran C-basene i Nord-Norge), desto større er sjansen for at Norge vil bli angrepet. At Norge er med i NATO er en *garanti* for at vi vil bli trukket inn i en slik krig. Plasseringen av elektronisk utstyr som skal betjene USA og NATOs atomubåter vil gjøre det nødvendig for Sovjet å angripe Norge — for ikke selv å bli utsatt for angrep fra norsk område. Norsk utmelding av NATO og fjerning av alt militært utstyr som kan brukes offensivt fra norsk jord ville minske muligheten for at Norge vil bli trukket med i en krig mellom stormaktene.

Men fins det noen mulighet for at en eller flere fremmede stater skulle gå til et isolert angrep på Norge? La oss se på de mulighetene som fins.

For det første: Det fins i dag ikke noen aggressiv fascistisk stat slik Tyskland var i 30-åra, som truer Norge, og det er heller ingen ting som tyder på at det vil utvikle seg noen slike stat i Europa. Dersom det hadde vært tilfelle, ville Norge selvsagt måtte ha en høy militær beredskap for å slå tilbake eventuelle angrep. Men det fins altså ingen slik trussel til å begrunne et borgerlig militær-apparat med høye rustninger.

For det andre: Det er ikke sannsynlig at USA, Storbritannia, Vest-Tyskland eller andre kapitalistiske land vil angripe Norge så lenge Norge er knyttet til dem med så sterke økonomiske, militære og politiske bånd som i dag. Situasjonen kan derimot bli en annen om Norge bryter med NATO og starter en sosialistisk utvikling, som disse statene ønsker å hindre. Men i en slik situasjon vil etter all sannsynlighet det norske borgerskapet og offiserskorpset ikke gjøre motstand mot inntrengere fra kapitalistiske stater, men tvertimot ønske dem velkommen. Sannsynligvis vil f.eks. USA bare bruke militære midler mot Norge, dersom det norske borgerskapet og offiserskorpset ikke selv *alene* greier å forhindre en utvikling mot sosialisme og nøytralitet i Norge. Verken et NATO-forsvar eller et nasjonalt, desentralisert forsvaret med det samme offiserskorpset vil ønske eller kunne forsvare arbeiderklassens og

landets interesser i en slik situasjon.

For det tredje: Høyre og AKP(m-l) tar feil når de beskriver Sovjet som en grådig og sulten ulv som står klar til å kaste seg over Norge ved første anledning. Sovjet er et byråkratisert overgangssamfunn som ønsker å sikre sine stormaktsinteresser. Sovjet har vært og er underlegen USA både økonomisk og militært, og har i hele etterkrigstida overholdt de avtalene som det inngikk med USA om interesseområdene i Europa. Sovjet har sikret kontrollen over sitt interesse-område — om nødvendig også med militære midler (Ungarn 1956, Tsjekkoslovakia 1968), men har ikke gjort et eneste offensivt tiltak i Europa. Sovjet stod passivt og så på at de greske kommunistene ble bekjempet av brite, trakk seg frivillig ut av Finnmark i 1945 og forlot Østerrike frivillig i 1955. Og Sovjet har lite å vinne ved å angripe Norge.

I dag står Sverige, Østerrike og Sveits utenfor NATO og har forskjellige forsvarsordninger — uten at det har ført til noen framstøt fra Sovjet. Hvorfor skulle Norge være noe mindre trygt utenfor NATO enn disse landa? Det går heller ikke an å vise til at disse landa fortsatt har et militært forsvaret, for det er neppe den militære styrken (som ikke er særlig stor) til f.eks. Østerrike som forhindrer at Sovjet eller andre land okkuperer Østerrike.

Poenget er at nasjonal trygghet og sikkerhet i Europa i dag ikke er avhengig av militær styrke, men av økonomiske og politiske forhold: av avspenningen, hvor troverdig nøytraliteten er, garantier fra stormaktene, folkets politiske holdning og kampvilje osv. Det er slike forhold, og ikke antallet menn i hæren, kanoner og fly, som avgjør en europeisk stats «trygghet» i forhold til angrep fra andre stater. Derfor er det også mulig for Norge å finne ordninger utenfor NATO og som heller ikke medfører oppbygning av et borgerlig, nasjonalt forsvaret.

For å oppsummere: Det fins ikke holdbare argumenter for at det fins sannsynlige krigstrusler fra andre land mot Norge nå eller i de overskuelige åra framover. Dersom Norge skulle komme med i en krig, vil det sannsynligvis være fordi vi er med i NATO, og NATO-medlemskapet svekker derfor Norges trygg-

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

Stjernø behandler frigjøringskampen i Eritrea på samme måte som sosialdemokratene gjorde under Vietnamkrigen. Det er et «beklagelig engasjement», og det trekkes ingen konsekvenser av napalm-bombingen. Sovjet er verken imperialistisk eller aggressivt.

het. Men det fins heller ingen krigstrusler som rettfærdiggjør at SV skal sette oppbygginga av et nasjonalt, desentralisert forsvar utenfor NATO som et alternativ. De som argumenterer for dette, har ikke noen overbevisende analyse av den internasjonale situasjonen å vise til.

5: ARGUMENTER MOT FORSLAGET OM ET NASJONALT FORSVAR

Når noen i partiet den seinere tida har lansert forslag om at SV skal gå inn for et nasjonalt forsvar, skyldes det et ønske om å få i gang diskusjonen om forsvarspolitikken igjen i norsk politikk. Dette utgangspunktet deler vi. Men vi mener at forslaget om et nasjonalt forsvar vil lede debatten inn på et villspor. Vi skal legge

fram grunnene til det før vi til slutt foreslår hva som bør være SVs forsvars- og militærpolitiske linje:

1. Forslaget om et nasjonalt forsvar bygger ikke på noen vurdering av den internasjonale situasjonen og eventuelle krigstrusler. Det er ingen sammenheng mellom det som sies om krigstruslene og forslaget om å ha et slikt forsvar. Hvem skal det forsvare oss mot? Og *kan* det i tilfelle forsvare oss mot eventuelle angriper? (se foran). Forslaget overser at det er USA som er den aggressive staten i dag, og som oftest er innblandet i imperialistiske krigstiltak.

2. Forslaget har ikke utgangspunkt i en *marxistisk* analyse av situasjonen i verden og av årsakene til krig. De viktigste farene for krig i dag ligger i de indre kreftene i de kapitalistiske industrilanda, særlig USA: de sterke økonomiske interessene som er knyttet til rustningsindustrien, de imperialistiske statenes ønske om å tilrive seg størst mulig del av markedene, råvarene og ressursene i verden og deres rivalisering med de ikke-kapitalistiske landa. Disse forholdene legger forslaget ikke nok vekt på. Det svekker forståelsen av krigens natur, og av mulighetene for å legge opp en politikk som bedre kan bidra til å hindre krig.

3. Forslaget har ingen god forståelse av hvilken rolle og oppgaver militærapparatet har i et kapitalistisk samfunn. Det legger ikke vekt på at «forsvaret» også er rettet mot «indre fiender» — dvs. venstresida i norsk politikk. Politikk og militære er tidligere i norsk historie blitt satt inn i arbeidskonflikter. Erfaringer fra andre land — Chile, Hellas — peker i samme retning. I de siste åra har også militærvesenet i Norge flere ganger drevet øvelser rettet mot streikende arbeidere, NATO-motstanderne, sosialister og kommunister. I en sosialistisk militær- og forsvarspolitik må det stå sentralt å forhindre at militærapparatet kan bli brukt til å forhindre progressive endringer i Norge. Men forslaget om et nasjonalt forsvar tar overhodet ikke hensyn til dette, og det blir ikke vurdert hvordan en skal forhindre at det nasjonale forsvaret blir brukt mot arbeiderklassen.

4. SVs prinsipp-program slår fast at det er en

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

grunnleggende og uforsonlig motsetning mellom arbeiderklassen og kapitalist-klassen. Dette må også prege vår forsvarspolitik. Militærspørsmålet må vurderes i forhold til de forskjellige klassenes interesser. Forslaget om et nasjonalt forsvar gjør ikke dette.

De sentrale spørsmålene er: Hvordan hindre at forsvaret kan brukes mot arbeiderklassen? Hvordan hindre at arbeidsfolk blir trukket inn i en krig rettet mot land som har brutt med kapitalismen? Forslaget om et nasjonalt forsvar har ikke et slikt utgangspunkt. Nasjonen sees i stedet som en enhet. Klassekonflikter nevnes ikke. Dermed oppstår lett den misforståelsen at «vi» har felles interesser mot imperialismen. En mister av syne at det norske borgerskapet er en del av det kapitalistiske verdenssystemet, og vil i de fleste situasjoner stå sammen med borgerskapet i andre imperialistiske land mot arbeiderklassen.

5. Forslaget kan bare gjennomføres dersom det skjer store endringer i styrkeforholdet i norsk politikk, eller i den internasjonale situasjonen. Dette er ikke noe argument i seg selv, for mange av SVs standpunkter kan bare gjennomføres om dette skjer. Vi kan ikke «overbevise» borgerskapet eller sosialdemokratiet til å gå inn for et slikt forsvar. Bare en aktiv og handlekraftig arbeiderklasse med sterk mobilisering også av andre grupper av det norske folk kan tvinge fram et slikt forsvar. Dette går ikke fram av forslaget. Men i en slik situasjon vil det være aktuelt for SV å stille mer vidtgående krav enn oppbygging av et nasjonalt, alliansefritt og desentralisert forsvar.

6. Dersom SV skal kjøre fram et nasjonalt forsvar som alternativ til NATO, vil det sannsynligvis hemme vår antimilitaristiske agitasjon og profil. Selv om det ikke er hensikten, vil vår kritikk mot rustningene og militarismen bli svekket. Samtidig vil det kunne bli en avspo-

SV-ledelsen har grunn til å se bekymret ut. Avkledd alle «revolusjonære» fraser er det bare den gode gamle borgerlige SF-pasifismen som er tilbake. Før het det riktignok at det ikke nytter å forsvare seg, nå er det til og med blitt reaksjonært å reise kampen mot en imperialistisk okkupasjon.

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

ring av kampen mot NATO, fordi våre motstandere vil prøve å få debatten til å dreie seg om det nasjonale forsvaret i stedet for om NATO, og det vil svekke mulighetene til en brei front mot NATO mellom folk som er tilhengere av forskjellige alternativer til NATO, pasifister og ikke-pasifister.

6: ET SOSIALISTISK ALTERNATIV I FORSVARSPOLITIKKEN — SOSIALISTISK ANTIMILITARISME

Vi mener at det er feil i dag å lage en detaljert plan for et alternativt militært forsvar. SV står ikke i en situasjon der vi har muligheter til å presse gjennom noe slikt. Dette betyr ikke at vi for all framtid fraskriver oss muligheten for å legge fram eller støtte et borgerlig forsvarsalternativ som er bedre enn dagens. Men i den nærmeste tida må vår hovedoppgave være *å få i gang debatten* om forsvarspolitikken. Den har ligget nede i ti år. Vi tror et helhetlig, detaljert alternativ heller vil avspore enn fremme denne diskusjonen.

Det betyr ikke at vi står uten alternativer til

NATO-medlemskapet. Det fins flere troverdige alternativer til dagens NATO-medlemskap:

- Et tradisjonelt militært forbund med Sverige.
- Et nasjonalt, alliansefritt forsvar.
- Et gerilja/heimevernspreget forsvar.
- Et avrustet Norge med bare kystvakt og politistyrker med lettere bevæpning.
- Et desentralisert væpnet forsvar, som er knyttet til arbeidsplassene og arbeiderklassen.

Alle disse forslagene er bedre alternativ enn fortsatt NATO-medlemskap med underordning av USA, mindre sjølråderett, fortsatt kapprustning og våpenproduksjon og fare for å bli trukket inn i en hvilken som helst konflikt mellom stormaktene. *Alle* disse forslagene vil også bare kunne bli gjennomført i en situasjon som er vesentlig annerledes enn dagens. Derfor behøver SV ikke foreta noe valg i dag. Det forsvarspolitiske alternativet SV bør gå inn for vil være avhengig av den konkrete situasjonen internasjonalt og i Norge.

Men dette betyr ikke at vi står uten et forsvars- og militærpolitisk alternativ, slik det går fram i det følgende.

Forslag til militærpolitisk plattform for SV

Forslag til retningslinjer for SVs forsvars- og militærpolitiske arbeid

1. I dagens situasjon er SVs prinsipielle linje: «SV vil arbeide for full avvæpning av militærmakta i Norge og gå imot enhver bevilgning til våpen i et imperialistisk militærapparat» (landsmøtets vedtak).

2. SV vil støtte alle reformer som frigjør Norge fra tilknytning til USA og NATO eller som er et steg i den retning (jmf. de alternativer til NATO som er nevnt ovenfor).

3. SV vil støtte alle reformer, om aldri så små, som gjør militærapparatet mindre egnet til å bli rettet mot norske arbeidsfolk og norsk venstreside. De viktigste av disse er

4. Reduksjoner i militærbudsjettet

5. Innskrenkning av USAs innflytelse over det norske forsvaret

6. Styrking av Stortingets kontroll over militærapparatet og andre former for politisk og sivil styring av militæret

7. Forsvar av vernepliktsordninga mot forsøk på uthuling som økt bruk av vervede mannskaper, senket verneplikt-alder

8. Bedre kontakt mellom militære mannskaper og det sivile samfunn — beordringssystemet for befal avskaffes, mulighetene til permisjon for soldatene bedres, de vernepliktige stasjoneres så nær hjemstedet som mulig.

9. Nei til verneplikt for kvinner

SV må arbeide for disse reform-forslagene utenomparlamentarisk og i Stortinget. SV vil også se arbeidet på de følgende områder som viktige deler av sitt forsvarspolitiske arbeid:

Fagbevegelsen, kvinnebevegelsen og økobevegelsen

SVs fremste oppgave er å føre ut en antimilitaristisk politikk blant arbeidsfolk. I fagbevegelsen fins det strømninger som tradisjonelt har vært opptatt av fredsarbeid og kamp mot opprustninga, motstand mot NATO og den ressurs-sløsinga som militærpolitikken betyr. Dette må SV bygge på og utvikle videre. Fredsarbeidet har også lange tradisjoner i noen av kvinneorganisasjonene, og avskyen mot militarisme og våpenbruk er kanskje sterkere blant kvinner enn blant menn. For SV er det viktig å utvikle dette til en *politisk* bevissthet om sammenheng mellom kapitalisme og rustningskappløp, militærapparatets rolle osv. Til sist må vi også føre antimilitarismen inn i miljøbevegelsen og peke på at det ressurs-sløseriet som rustningene og militarismen fører til både i de industrialiserte landa og i u-landa.

En offensiv propaganda kan samles om fire felter:

1. *Det militære sløseriet* — «Militær-milliardene til framskritt» er en god parole. Rustnings-midlene kan brukes til barnehager, eldreomsorg i stedet for til et økologisk uforsvarlig ressurs-bruk.

2. *Rustningsvanviddet* — SV må legge fram materiale som viser hvor langt galskapen har kommet — med atomvåpen, nøytronbomber og andre uhyggelige ødeleggelsesvåpen.

3. *Militærapparatets klasse-karakter*. Det er en viktig oppgave for SV å vise at militærapparatet også er rettet mot arbeiderklassen og betyr en trusel mot en sosialistisk og demokratisk endring av samfunnet. Historiske erfaringer fra vårt og andre land, de militære øvingstelegrammene osv. Dette er en langsiktig oppgave: Å utbre forståelsen for at det borgerlige voldsapparatet er *farlig* og at det må *bekjempes*.

4. *Soldatenes kamp* — Soldatenes krav om bedre sosiale forhold og demokratiske rettigheter må være en viktig del av SVs antimilitaristiske arbeid. SV må også prøve å knytte bånd mellom soldatenes kamp og fagbevegelsen.

ARBEIDET BLANT SOLDATENE

Storparten av norsk ungdom avtjener militær verneplikt. Det gjelder i særlig høy grad for arbeider-ungdommen. Derimot er særlig de høyere offiserene knyttet til borgerskapet. Klasse-

setningene er derfor også til stede innenfor leirene. Sosialistisk Ungdom oppfordrer sine medlemmer til aktiv *politisk militærtjeneste*. SV må også ta aktivt del i dette arbeidet, fordi soldatene alltid vil stå sentralt i et antiimperialistisk arbeid.

SV må arbeide blant soldatene etter tre linjer:

1. *S styrking av soldatenes demokratiske retter og kontakten med det sivile samfunnet*. Isolerte og passiviserte soldater kan lett settes inn mot streikende arbeidere o.l. Har soldatene god kontakt med miljøet utafor leiren blir det straks vanskeligere. Viktige krav er derfor:

- flere permisjonsdager og flere gratis hjemreiser
- soldatene må stasjoneres nærmere hjemstedet
- rett til fri politisk virksomhet
- rett til å organisere en egen interesseorganisasjon
- fjerning av beordringssystemet for befal
- vekk med egen militær avstraffing.

2. *Aktiv antimilitaristisk propaganda*. Vi må føre partiets forsvarspolitiske linje inn i leirene. Sjefens time, prestens time etc. er gode anledninger til diskusjon. Soldater må trekkes med i aksjoner mot militærvesenet og også ta del i slikt arbeid utafor leirene.

3. *Støtte til interessekampen*. En revolusjonær bevegelse som ikke tar et tak i dagskampen, kan ikke regne med tillit. Sosialistiske soldater må gå i spissen for soldataksjoner. På lang sikt må en arbeide for en sjølstendig interesseorganisasjon for soldatene.

EN NY ANTIMILITARISTISK ORGANISASJON?

Kampanjen Norge ut av NATO ble ødelagt på grunn av AKPs spill. Folkereisningen mot krig og andre fredsorganisasjoner gjør mye bra arbeid, men disse har verken fått til noen tverrpolitisk slagkraft eller noen sosialistisk, antimilitaristisk profil. Spørsmålet er om SV bør ta initiativer for å skape noen form for antimilitaristisk organisasjon. Vi vil ikke gi noe svar på dette spørsmålet her, men bare kort vise til de mulighetene som kan tenkes:

a) SV gjør ingen slike framstøt. Den antimilitaristiske propagandaen drives gjennom partiet. Vi tar kontakt med andre organisasjoner i saker der vi har felles synspunkter.

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

b) SV tar initiativ til å starte komiteer for å drive fram enkelte mer begrensa saker. Komiteene bør i så fall kunne favne vidt. Ett eksempel var støttekomiteen for Narve Trædal. I dag kunne en for eksempel tenke seg en komite som avgrensa seg til å bekjempe forslag om kvinnelig verneplikt.

c) Partiet prøver å gjenreise Kampanjen Norge ut av NATO. En slik organisasjon ville måtte ha en klarere plattform. Muligheten for å kunne trekke med folk fra sosialdemokratiet og enkelte radikale borgerlige er likevel muligens til stede.

d) Det mest vidtgående alternativet er en organisasjon som på brei front retter seg mot den borgerlige militarismen.

Det vil alltid være viktig å drive politisk arbeid blant soldatene, også når de driver en virksomhet som vi tar avstand fra, slik som FN-soldatene i Libanon. Innholdet i SVs soldatarbeid er imidlertid å få soldatene til å la være å slåss, også når vi blir angrepet av Sovjet. Det er deres linje for «soldatarbeid».

ARENT M. HENRIKSEN: Et forsvarsalternativ

Et nasjonalt desentralisert, demokratisk folkeforsvar — utenfor NATO

Mener Sosialistisk Venstreparti at *dagens* Norge skal ha et forsvar? Det er etter min mening bare to mulige svar på dette spørsmålet — ja eller nei. Vi kan svare nei i trygg forvisning om at de som har makt i dette landet kommer til å opprettholde et forsvar av en eller annen type. Vi kan også i stor grad forutsi hvordan dette forsvaret vil komme til å se ut. Vi kan videre regne med at vårt nei-svar vil bidra til å holde partiet på «trygg» avstand fra store folkegrupper som *vi* har behov for å få i tale. Fordi nei-svaret egentlig er et krav om full avrustning i et jafs, vil den alt overveiende delen av befolkningen, ikke minst arbeiderklassen, oppfatte dette som urealistisk politikk. Vi kan like det eller ei, men det er nå en gang slik at folk flest slutter ikke opp om en politikk som synes for virkelighetsfjern. Det ser ut til at den som skal bygge basis for politisk makt må legge fram krav om reformer som har en viss mulighet for å bli gjennomført innenfor det kjente, både i tid og system. Det blir derfor sosialistens vanskelige og farlige oppgave å utforme en politikk som ligger innenfor systemets rammer, men samtidig peker utover hva systemet kan akseptere. Oftest vil det være slik at det er den delen av politikken som ligger innenfor systemets

rammer som skaper grunnlag for oppslutning blant det breie lag av folket. Heller få støtter et sosialistisk parti ved valgene fordi de er overbeviste sosialister. Og i tillegg synes jeg å ha erfart at det blant de få overbeviste sosialister er svært mange og ulike meninger om hvordan det skal se ut i et sosialistisk Norge. Manges standpunkter i dette spørsmålet vil ikke finne særlig nåde på partiets landsmøte — hvor den sosialistiske politikken vedtas.

Balansegangen mellom det mulige innenfor systemet og det som peker utover systemet, er for meg hovedutfordringen når det gjelder å utforme en politikk for partiet. Dette gjelder også forsvarspolitikken. Men i tillegg kommer det forhold at bare små endringer i den forsvarspolitikken som i dag føres — endringer i riktig retning — blir en stor seier. Vi behandler her et område av politikken hvor utviklingen særlig i etterkrigstida har vært særdeles skremmende. Mange vil føle angst for morgendagen dersom utviklingslinjen trekkes 10—20 år framover i tiden. Utviklingen har ført fram til at det årlig brukes 1600 milliarder kroner i militærutgifter i verden. En moderne atomubåt har med seg en sprengkraft som er 600 ganger sterkere enn Hiroshima-bomben. Det skal bygges mange slike båter i USA — utgaven koster ca. 10 milliarder kroner pr. stk. Nye våpen utvikles. Fra den siste tids diskusjon kjenner vi *nøytronbomben*. Med utspekulerte innretninger — delvis uprøvde — innenfor bakteriologi og kjemi lig-

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

ger i våpenlagrene. En gjennomtenkning av Vietnam-krigens våpen skulle gi mange argumenter mot våpenutviklingen. Napalm- og splintbomber kan være stikkord.

Det er også grunn til å trekke fram at svært mange av de nye våpnene ikke bare er drapsvåpen. Våpnene har egenskaper som gjør dem til torturredskaper egnet til kollektiv tortur. Finnes det ikke regler for slikt — tortur av sivilbefolkningen — også i krig?

For at SV skal bli et troverdig og realistisk alternativ i norsk politikk mener Henriksen at partiet må gå inn for et forsvaret av Norge. Hans alternativ er et heimevernforsvaret utenfor NATO, og han beskriver forslaget temmelig detaljert i dette innlegget.

Hva har så «lille fredelige Norge» med dette å gjøre? Et Norge som står i fremste rekke for å hjelpe når mennesker lider vondt. De fleste kjenner spørsmålet, troskyldig og litt forurettet som det ofte er. Svaret er følgende: Norge deltar i NATOs kjernefysiske planleggingsgruppe (NPG). Gjennom denne deltakelsen er norske

regjeringsmedlemmer med på å planlegge hvordan bl.a. disse våpnene skal brukes. Norge er interessert i at NATO (USA) har slike våpen — det er en sikkerhetsgaranti for at vi ikke skal bli angrepet. Denne sikkerhetsgarantien brukes som et av hovedargumentene for NATO-medlemskap.

Innledningsvis er min konklusjon denne: Det er en sentral oppgave å legge fram et forsvarspolitisk alternativ til NATO-medlemskap og fortsatt nasjonal opprustning. Dette alternativet må samle breiere politisk oppslutning enn de relativt få pasifister og antimilitærister. Det er ved at en over tid bygger opp en stadig større oppslutning i befolkningen om et alternativ at en skaper maktgrunnlag for å endre på den politikken som i dag føres. Jeg mener at kravet om total avrustning ikke kommer til å gi grunnlag for å bygge opp politisk makt som er sterk nok til å rokke ved den kursen som i dag følges.

Men her vil det trolig være ulike meninger i SV. Jeg mener oppgaven er så viktig, og utviklingen så alvorlig at jeg gjerne «skitner ut mine fingre» sammen med folk fra andre partier. Selv om det er i arbeidet for det nest beste!

I det følgende redegjøres det for det forsvarsalternativet jeg mener partiet bør gjøre til sitt. Mer generelle vurderinger av f.eks. forholdet mellom «staten og voldsapparatet», «militærapparatet og arbeiderklassen», «forsvaret av et sosialistisk Norge» o.l. er ikke tatt med her. Slike vurderinger hører med, men det er i første rekke behov for klar tale og da i sammenhengen — hvordan skal et alternativt forsvar se ut.

ET ALLIANSEFRITT NORGE OG FORSVARET AV ALLIANSEFRIHETEN

Som medlem av NATO er Norge forpliktet til å delta i konflikter hvor andre NATO-land er med. Denne forpliktelsen er uavhengig av konfliktens årsak. På en slik måte trekkes Norge inn i begivenheter som de fleste, selv ut fra dagens situasjon, ønsker å holde landet utenfor.

Mulighetene for en selvstendig og uavhen-

gig politikk er i realiteten begrenset av de rammer som kan aksepteres innenfor NATO-alliansen. Medlemskapet medfører også militærøvinger med utenlandske styrker på norsk område. Disse øvelsene er stadig utvidet i omfang og hyppighet, noe som gjør at de i realiteten ikke skiller seg ut fra permanent stasjonering av fremmede styrker. Medlemskapet har også medført bygging av en rekke militære anlegg i landet som ikke er norske. Disse anlegg er delvis opprettet for å tjene felles NATO-formål, og delvis for å tjene rent amerikanske formål. Det dreier seg om ulike typer anlegg så som depoter, radarstasjoner, flyplasser, og kommunikasjons- og observasjonsstasjoner. I en krigssituasjon vil betydningen av disse anlegg øke. Det vil bli en viktig oppgave for en eventuell motpart å sette systemene ut av funksjon. På denne måten vil utenlandske militær-anlegg øke mulighetene for at norsk område blir en viktig krigsskueplass. Ut fra mitt syn er denne politikken i strid med landets sikkerhetspolitiske interesser. Istedenfor å redusere mulighetene for krig i det nordlige område, og dermed et angrep på Norge, øker NATO-medlemskapet denne muligheten.

Etter andre verdenskrig kom de nordiske land langt i retning av en felles nordisk forsvarsløsning. Særlig fra svensk side ble det hevdet at en på nordisk basis burde legge opp til en politikk som kunne holde de nordiske land uavhengige både av øst og vest. Ut fra mitt synspunkt ville en slik nordisk løsning bedre kunne ha ivarettet også norske sikkerhetspolitiske interesser enn det NATO-medlemskapet i dag gjør. Som resultat av norsk NATO-innmelding er de nordiske land presset i retning av ulike avhengighetsforhold. Dette bringer stormaktskonflikter inn i det nordiske området. Finsk usikkerhet i forbindelse med militærøvinger og fremmede styrker i Norge er ikke ukjent. Samtidig har toneangivende kretser i Norge tolket den finsk-sovjetiske avtale på en måte som ikke tjener de finske interesser. Hele etterkrigspolitikken har skapt et system hvor ikke minst Norge har bidratt til å dele Norden i ulike interessesfærer. Dette er ikke en god måte å ivareta sikkerhetsinteressene på.

Dersom det en gang i fremtiden skulle være ønskelig med en nordisk sikkerhetspolitisk løsning, må dette skje på bakgrunn av initiativ fra alliansefrie stater. Den beste måten å skyve stormaktskonfliktene mest mulig ut av det nordiske område, vil være at de formelle allianse-tilknytningene ble oppsagt. Samtidig må det bygges opp basis for en alliansefri politikk. Etter hvert som denne politikken blir forstått og respektert, vil den gi norske myndigheter muligheter for å ivareta sikkerhetsinteressene ut fra de hensyn en selv mener må være de avgjørende.

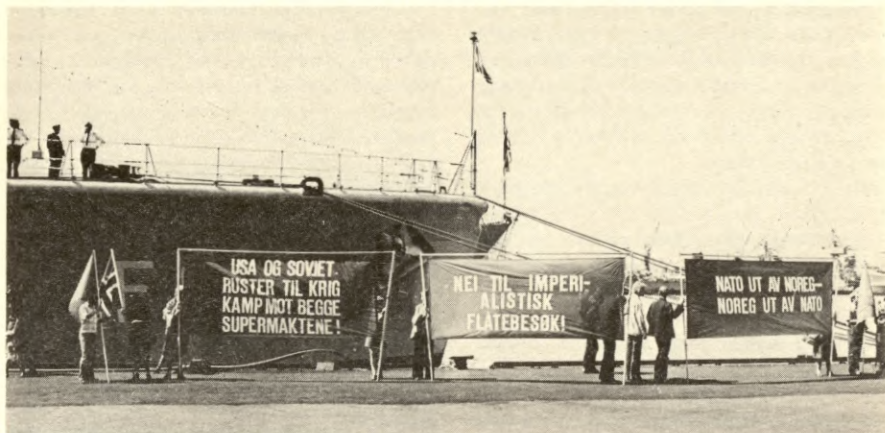
Alliansefriheten vil ha sin basis i at ingen stater i dag bestrider Norge som en suveren stat med fastlagte grenser. På dette grunnlaget må Norge delta aktivt i internasjonalt samarbeid. Slikt samarbeid må foregå på en rekke plan og i ulike fora. Det bør i første omgang legges størst vekt på arbeidet i FN-sammenheng og i nordisk sammenheng. På sikt vil det også være naturlig å søke spesiell kontakt med gruppen av alliansefrie stater. Denne kontakten kan innledningsvis oppbygges gjennom FN. Alliansefriheten må innebære at det ikke opprettes spesielle forsvarsavtaler med andre land.

En alliansefri politikk må bygges opp over tid. Det er ikke bare gjennom den generelle utenrikspolitikken en demonstrerer sin alliansefrihet. Også standpunkter i spørsmål som er av mer innenrikspolitisk karakter, er med på å bestemme landets politiske forankring. Ikke minst i norsk arbeiderbevegelse er det grobunn for en politikk som demonstrerer selvstendighet og solidaritet. Dersom det skal være mulig å få andre stater til å forstå at Norge har startet på en utvikling mot alliansefrihet, må det ikke minst i de første årene legges vekt på hensynet til alliansefriheten når konkrete politiske standpunkter skal tas.

Alliansefriheten må også styrkes gjennom en aktiv fredspolitikken, en politikk for nedrustning og avspenning. Alliansefriheten gir muligheter for større aktivitet i slike spørsmål, den befestes av en slik politikk. Alliansefriheten må også demonstreres gjennom vilje til å møte en okkupant med aktiv motstand.

I det følgende trekkes opp en ramme for

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

Henriksen vil ha Norge ut av Nato, og i steden bygge opp en nasjonal, desentralisert og demokratisk hær, stort sett etter Heimevern-prinsippet. Vi støtter han i kravet om at Norge skal ut av Nato, men alternativet hans er ikke noe «folkeforsvar», bare en ny avart av den borgerlige hæren. Bildet er fra en demonstrasjon mot et amerikansk flåtebesøk.

hvordan en i fremtiden kan organisere en aktiv motstandskamp. Selv om strukturen er gjennomdiskutert ganske detaljert, er det i den nåværende situasjon først og fremst behov for å legge fram en hovedskisse.

BETINGELSER EN FORSVARFORM MÅ OPPFYLLE

a. Betingelser.

Det er vanlig at militærstrategene bygger opp et apparat som i seg selv strider mot de idealer en ønsker å forsvare. Målet heller midlet. For å unngå å komme i en slik situasjon, er det nødvendig å foreta en konkretisering av de krav som må stilles til en forsvarsform. Det er ikke tilstrekkelig å uttale et ønske om at forsvaret skal brukes til å forsvare landet. Noe må sies som kan trekke opp grenser for hvilke midler som kan aksepteres. Jeg vil både av hensyn til nødvendig grenseoppgang i forhold til modlene og av hensyn til at forsvarsformen skal kunne yte motstand overfor en ok-

kupant, sette opp følgende betingelser som forsvarsformen må tilfredsstille.

- Forsvarsformen må være slik at den i seg selv gir mulighet for demokratisk kontroll over forsvaret.
- Forsvarsformen må være slik at den kan yte betydelig motstand overfor en okkupert både i invasjonssfasen og under en lengre befestning.
- Forsvarsformen må være defensiv.
- Forsvarsformen må være desentralisert, med rot i, og med aktiv oppslutning i folket.
- Forsvarsformen må bygge på at samfunnet som helhet yter motstand mot en okkupert.

b. Ulike forsvarsformer.

Dersom en tar utgangspunkt i disse betingelsene, vil de fleste forsvarsformer være bedre enn NATO-medlemskap. Et NATO-forsvar slik vi kjenner det i dag, gjør det ikke mulig å føre en demokratisk kontroll med forsvaret. Fordi det er en del av et omfattende internasjonalt

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

militærapparat, har norske myndigheter liten oversikt over hva som ligger bak større øvelser, besøk av utenlandske fly og skip og hva som er de egentlige hensikter med de rullerende langtidsplaner. Høyere norske offiserer går inn i allierte militære staber og utvikler en troskap overfor disse stabene.

NATO-forsvaret har også som utgangspunkt at venstreorienterte er potensielle landssvikere. Arbeiderbevegelsens ulike organisasjoner oppfattes som støttespillere for andre stater. Slike utgangspunkt medfører at et NATO-forsvar ikke kan få den oppslutning i folket som et forsvar bør ha, dersom landet skulle bli angrepet.

I en større sammenheng er heller ikke NATO-forsvaret et defensivt forsvar. NATO er en av flere militærallianser USA har bygget opp til støtte for sine egne ekspansive interesser.

Det er også usikkert om forsvaret i Norge, slik som det i dag er organisert, vil kunne yte motstand under en lengre okkupasjon. Motstanden avhenger av at det blir overført alliert hjelp til Norge i en krigssituasjon. Dersom slik hjelp ikke kommer, vil norske styrker etter kort tid være kampudyktige.

Ut fra mitt synspunkt er det dårlig forsvarspolitikke å bygge på at det finnes bare en mulig fiende og i tillegg forutsette at USA under enhver omstendighet vil komme Norge til hjelp. Det er disse to forutsetningene hele NATO-medlemskapet bygger på. Dersom bare en av disse forutsetningene skulle svikte, vil den militære motstanden i Norge enten opphøre etter bare kort tid, eller så vil den ikke komme i gang. NATO-medlemskap svarer derfor ikke til de betingelser som er satt opp, og det er derfor ikke en aktuell forsvarsform ut fra mitt syn. De forsvarsformene som er mest aktuelle på bakgrunn av de oppsatte betingelser, er:

- Et rent ikkevoldsforsvar.
- Et rent geriljaforsvar.
- Et kombinert gerilja og ikkevoldsforsvar.
- Et utvidet HV-forsvar på siden av og likeverdig med et ikkevoldsforsvar.

Med ikkevoldsmotstand menes en rekke ulike typer motstand som har det til felles at de ikke bygger på bruk av våpen.

Et rent ikkevoldsforsvar vil kunne være både defensivt og desentralisert. Det vil også være vanskelig å misbruke i en indrepolitisk sammenheng. Det vil også kunne yte motstand overfor en okkupant. En slik motstand vil neppe være særlig stor i selve invasionsfasen da væpnede styrker er okkupantens viktigste midler. Ikkevoldsforsvar har sin styrke når okkupasjonen er et faktum, men det vil neppe kunne yte betydelig motstand overfor militære styrker.

Et av de punktene hvor Henriksen tar alvorlig feil, er hans tro på at det går an å skape en hær under kapitalismen hvor folket og arbeiderklassen har kontrollen. Denne illusjonen gjennomsyrrer forslaget.

Ikkevoldsforsvaret vil ha størst betydning under en lengre okkupasjon. Motstandsformene må fremtre på bakgrunn av kjennskap til og erfaring med okkupantens handlemåter. Spontanitet og lite gjennomtenkte handlinger kan føre til mottrekk som kan sette motstandsstyrken i befolkningen på alvorlige prøver.

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

Slik situasjonen er i den norske befolkning i dag og i overskuelig fremtid, er det god grunn til å regne med at et rent ikkevoldsforsvar for svært mange vil fortone seg som en for passiv motstand. En slik situasjon gir mulighet for at uavhengige grupper organiserer en militær motstand som vil bryte hele forutsetningen for et rent ikkevoldsforsvar. Et rent ikkevoldsforsvar vil derfor være en mer naturlig fortsettelse av et innarbeidet alliansefritt forsvar enn av et høyt militært opprustet NATO-forsvar.

Et rent ikkevoldsforsvar er lite aktuelt i de kommende 10–15 år.

Geriljaforsvar brukes i denne sammenheng som et militært forsvar som ikke har faste militære stillinger.

Geriljaforsvaret har sin styrke i spredte angrep mot små fiendtlige stillinger, mot forsyningslinjer og lagre. Det kommer derfor i virksomhet etter at okkupasjonen har funnet sted. I selve okkupasjonsfasen vil et geriljaforsvar ikke være slagkraftig nok til å møte større militære enheter som en må forutsette en okkupant vil benytte. Hovedsvakheten ved det rene geriljaforsvaret blir derfor den svake motstanden under selve invasjonen. Når okkupasjonen har funnet sted og okkupanten har behov for en viss ro, ikke minst bak sine egne stillinger, vil geriljaforsvaret med sine små og svært mobile enheter kunne være en konstant trusel mot okkupanten. Slik militær motstand over tid vil kunne bringe selv tallmessig overlegne avdelinger ut av sin kampkraft.

I visse situasjoner kan det være nødvendig og militært riktig å samle en viss kampkraft. Ikke minst gjelder det i en situasjon hvor okkupanten, bl.a. grunnet geriljakrig, er betydelig svekket og dens avdelinger mangler viktige forsyninger. Et rent geriljaforsvar har da ikke de ønskede muligheter for å samle sine styrker til felles framstøt som kan bringe okkupanten til et relativt raskt sammenbrudd. Lærdom fra land som har satset på geriljamotstand, går klart i retning av at det særlig i en avslutningsfase vil være behov for større militære avdelinger. Vietnam er et slikt eksempel.

På denne bakgrunn er det grunn til å trekke den konklusjon at et rent geriljaforsvar vil opp-

fylle flere av de betingelser som er stilt, men det vil ha åpenbare svakheter både i selve invasjonsfasen og på et tidspunkt når det er nødvendig å sette inn avgjørende framstøt mot en okkupant som har store vanskeligheter.

En kombinasjon av et ikkevoldsforsvar og et geriljaforsvar er også vurdert. En slik forsvarsform vil ikke bøte på noen av de svakhetene de to forsvarsformene hver for seg har. På denne bakgrunn er det ikke en aktuell forsvarsform i dag.

I vurderingene av geriljaforsvaret er det kommet fram at dersom denne forsvarsformen kunne bygges ut mer i retning av en mer konvensjonell forsvarsstruktur, ville betydelige svakheter være overvunnet. Det gjelder for det første behovet for faste anlegg f.eks. kystfort, det gjelder for det andre behovet for en sterkere motstand i selve invasjonsfasen og for det tredje gjelder det behovet for å kunne samle styrker på et visst nivå i en viktig fase. Ut fra disse behovene er det utarbeidet en forsvarsstruktur som i det videre omtales som et utvidet HV-forsvar. Det bygger på de hovedprinsippene en har i dagens HV-forsvar, og i tillegg opprettholdes et sjøforsvar i grove trekk som i dag. I tillegg til en slik organisering av den militære motstanden, er ikkevoldsforsvaret bygget videre ut på sivilmotstandssiden. Ikkevoldsforsvaret bygger også på flere av de oppgaver dagens Sivilforsvar har, men det er satt i en større sammenheng med sikte på at det ikke bare skal være til krisehjelp for sivilbefolkningen, men det skal også yte aktiv sivil motstand.

I det følgende redegjøres nærmere for innholdet i denne forsvarsformen.

HV-FORSVARET

a. Landstyrkene.

Landstyrkene i Norge har de senere år bestått av stående styrker, særlig Brigaden i Nord-Norge og garnisonene i Finnmark, av mobiliseringsstyrkene og av Heimevernet.

Alle landstyrkene i det nasjonale forsvarsalternativet vil i prinsippet og i hovedsak bli mo-

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

biliseringsstyrker og organisert etter samme inndeling og mønster som dagens HV, det vil si etter fylkes- og kommunegrenser. Dette betyr at *HV-styrkene* i praksis *tredobles* og at de tar opp i seg både mobiliseringsstyrkene og tyngden av de stående styrkene i dag.

Det nye landforsvaret får fra mobiliseringsstyrkene og stående styrker alt tjenlig enkeltmanns- og avdelingsutstyr, særlig slikt som er lett transportabelt. Det vil for eksempel si at moderne panservernåpen, som Carl Gustav og også det teknologiske avanserte TOW-systemet, innpasses i det nye landforsvaret i HV. Derimot vil det være liten grunn til å fortsette motoriseringen av landforsvaret, aller minst den pansrede delen av dette programmet.

Grunnenheten i det moderniserte landforsvaret i HV blir som nå *laget*, det vil si 8–10 personer. På lokalt og kommunalt hold vil etter omleggingen også sammenføyningen i tropp (40) og kompani (150) få stor betydning. Kanskje blir *kompaniet* den mest brukte administrative enheten.

De kommunale kompaniene vil for en del operative formål — og for den administrative sammenhengen — ha en naturlig sammenføyning på fylkesplanet.

Det kan være praktisk å samordne de lokale og kommunale styrkene i en eller flere *fylkesvise brigader*.

b. Sjøforsvaret og Kystartilleriet.

Sjøforsvaret er i dag typisk nærkystorientert og både fartøyparken (100–150 i alt) og utrustningen svarer til denne oppgaven. Det har aldri vunnet gjenklang når noen ville utstyre Norge med en offensiv og havgående sjøforsvarsstyrke.

Det alternative nasjonale forsvaret vil i hovedsak beholde og videreutvikle de defensive Sjøforsvaret og Sjøheimervernet. Det samme gjelder for det spredte Kystartilleriet langs kysten. En må spre basene for Sjøforsvaret mer enn i dag. De er nå i hovedsak knyttet til hovedbasen Haakonvern ved Bergen og til vedlikeholdsstasjonen Ramsund.

Sjøforsvaret bør bli gitt en relativt sterkere

rekruttering og plassering i nord på grunn av de lange kyststrekningene som er ulaglig og mindre interessante for landforsvar og fordi det bor lite folk der, men også fordi det særlig er her stormaktsgnisningen foregår i dag, og kan tenkes å foregå i en overskuelig framtid.

c. Luftforsvaret.

Luftforsvaret er i dag den mest NATO-koordinerte og offensive delen av det norske forsvaret. Luftforsvaret er tiltenkt en stadig viktigere rolle i det fremtidige norske NATO-forsvaret, jfr. prinsippvedtakene om innkjøp av Rolandrakettene til flyplassforsvar, om innkjøp av 72 F-16 jagerbombefly til modernisering av kampflyparken og planene om norsk medvirkning i enda et varslings- og kontrollanlegg på NATO-hender med betydning for nordnorsk territorium, det Luftbårne varslingsssystemet AWACS.

Det alternative forsvaret vil — i sammenlikning med dagens forsvaret — i første rekke endre på Luftforsvarets sentrale plass. Den hovedvekt som legges på luftforsvar og luftbårne aktiviteter viser hvor avhengig vi er av alliert hjelp og av teknologiske nyforbedringer, og det understreker også at luftvåpen i særlig grad er sårbare, egnet til å tiltrekke fiendtlig virksomhet og også til å bringe Norges forsvaret over i offensive posisjoner. F-16 flyene kombinerer f.eks. stor kampverne med evnen til å fly svært langt.

Det alternative forsvaret vil derfor i betydelig grad avskrive eller nedbygge viktige sider ved dagens luftforsvar. Først og fremst gjelder dette kampflyparken og NIKE-oppsetningene, og vi bør prioritere ned betydningen av flyplassene. En kan opprettholde flyplassene med kombinerte sivile/militære oppgaver og under vern av mer ordinært luftvernsskyts.

En bør fortsatt ha en betydelig helikopterpark, og den omfattende sivile helikopterparken må øremerkes for mobiliseringsoppdrag. Det vil fortsatt være behov for overvåkings- og avskjæringsfly over norsk territorium og den økonomiske sonen. Endelig vil Norge med et nasjonalt forsvaret ha behov for en nasjonal overvåking og varslingskjede som er bakkeba-

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

sert. Spørsmålet om NATOs eventuelle eier- eller forvaltningsinteresser i den etablerte kjeden, jfr. striden om OMEGA og Loran-stasjonene, må derfor snarest tas opp til klargjøring og diskusjon. Det samme gjelder for bruken av de infrastrukturtiltak, særlig flyplassene, som er bygd opp i Norge med store pengebidrag fra NATO.

d. HV-forsvaret: enheter, administrasjon.

Under landstyrkene er det i noen detalj gjort greie for den administrative og operative inndeling — med laget som grunnenheten og kompaniet som naturlig administrativ samordner, og med sammenføyninger opp til fylkesvise brigader. Slik vil mønsteret i hovedtrekk og i gjennomsnitt være i de fleste lokalsamfunn utover landet — for landstyrkene. Det stiller seg annerledes for sjøforsvars- og luftforsvarsstyrkene. Også her vil grunnenheten være *laget* — båtlaget eller kanonlaget, men den videre samordning og baseringen av styrkene vil måtte følge et langt mer sporadisk bilde enn for landstyrkenes del.

Uansett om det vil fins bare landstyrker eller også er sjø- og luftvernstyrker i en kommune, vil det være en *kommunal HV-sjef* som samordner de militære styrkenes behov i fredstid og har kommando i krig. Mange steder vil det høve å ha slike folk i halv dags stilling, andre steder i hel stilling.

Fylkesting og kommunestyre bør hvert år få seg forelagt en melding fra sine kommunale forsvarssjefer (HV og sivilforsvaret), som kan danne grunnlag for drøfting. Her er gode erfaringer å bygge på bl.a. fra Heimevernets råds-institutt, og det er vide muligheter til å aktivisere de kommunalt oppnevnte nemndene på dette feltet.

e. HV-forsvaret: personell og tjenestetid

Norge bygger i mindre grad enn de fleste andre land som en pleier å sammenlikne seg med, på utstrakt bruk av yrkesmilitære. I det alternative forsvaret kan en gå videre på hevdvunnen vei i norsk historie og så langt som råd er tufte militærforsvaret på bruk av vernepliktige befall

som menige. Fast tilsatt personell skal bare innpasses i den grad det er strengt nødvendig, i første rekke i en del administrative og tekniske stillinger. Tyngden av de administrative stillingene vil gå til landforsvaret og tyngden av teknisk personell til Sjø- og Luftforsvaret. Tallet vil trolig bli et sted mellom 3—6000, som må ses i forhold til omkring 13 000 fastlønte befall, vel 1000 vervede mannskaper og om lag 11 000 sivilt tilsatte i dag. Storparten av det kampførende befalet vil, likesom mannskapene, være i sivil jobb og mobiliseringsdisponert som vernepliktige.

Fordelingen av personellet på de enkelte våpengreinene vil i hovedtrekk bli som i dag, med noen forsterkninger på sjøforsvarssida mot tilsvarende reduksjoner for luftforsvaret.

I det alternative forsvaret vil det fortsatt være behov for *befalsgrader*, men de skal følge jobben og ansvarsområdet — ikke personene. Korporalsgradene tas bort.

Førstegangstjenesten settes til 3—4 måneder i gjennomsnitt, slik rekruttskolen i dag er. De fleste avtjener sin førstegangstjeneste lokalt, i hjemkommunen eller hjemfylket, der de også kan regne med å tjenestegjøre ved øving, mobilisering og krig. En del styrker på fylkesplanet øremerkes for medvirkning også utenfor fylket. Deler av denne styrken kan avtjene sin førstegangstjeneste utenfor fylket, f.eks. nord-på for sørbaserte styrker.

Tjenestetida etter endt førstegangstjeneste tas i form av *lokale øvinger* av 1—3 ukers varighet hvert eller annet hvert år.

Opplæring og øving vil skje mer desentralisert etter denne modellen enn i dag, men det vil neppe melde seg omfattende behov for nye leire eller øvingsentra. Derimot vil behovet øke på for lokale skytebaner og mindre øvings- og skytefelt, og det vil melde seg krav om flere kommunale HV-lokaler og hus.

Befalet må ta tilleggsutdanning, og befall på høyere plan må gjennomgå skolering i omtrent det omfanget som i dag praktiseres. Lags-, tropps- og kompanibefall som er kvalifisert, innstilles på og velges blant samtlige tjenestegjørende for en viss periode av gangen. I særllige tilfelle kan lags- og troppsbefall skiftes ut av

Henriksen tar truselen fra Sovjet alvorlig et stykke på veg. For kommunistene er det viktig å utvikle debatten videre med alle som ser alvoret i denne truselen, sjøl om de måtte ha store illusjoner om hvordan kampen mot sosialimperialismen i Norge kan føres mot og under en sovjetisk okkupasjon av landet.

de tjenestegjørende i en valgperiode. Ledende befal utpekes av departementet.

Tillitsmannsapparatet bygges videre ut med de erfaringer en til nå har høstet i HV og i Forsvaret for øvrig. Mannskapenes økonomiske og sosiale kår mens de tjenestegjør, legges opp slik at ingen lider økonomisk tap ved å ta sin plikttjeneste. Det gjennomføres fri reiser på offentlige kommunikasjoner i tjenestetiden. Ved krav om flytransport, gis en gratis heimreise pr. måned. Drøfting av samfunnsmessige og sosiale forhold (politisk virksomhet) tas opp på HV-samlinger som en naturlig del av innvevingen av forsvarret i samfunnet.

f. HV-forsvaret: kostnader

Kostnaden ved et slikt desentralisert militærforsvar blir åpenbart vesentlig mindre enn dagens militærforsvar som bygger på høye lønns-

utgifter og store materiellinvesteringer. Anslag tyder på at kostnaden blir *den halve* eller under halvparten av hva dagens forsvar koster. Legger en til en kostnadsøkning på Siviltforsvaret, særlig på grunn av øving av særskilte sivilmotstandsstyrker og en heving av beredskapssituasjonen for visse næringer og varer, vil dette totalforsvarsalternativ trolig likevel koste under 3 milliarder kroner i 1977-kroner, mot 5,5 milliarder i dagens NATO-tilpassede norske forsvar.

De vesentligste reduksjoner kommer på to sektorer:

- behovet for *store og tyngre våpen- og materiellinvesteringer vil gå vesentlig ned*. Etter dette alternativet vil en ikke kjøpe inn Roland-raketter og F-16 jagerbombefly og blant annet redusere innkjøpet av kjøretøy, særlig pansrede,

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

— *lønnsutbetalingene vil gå vesentlig ned.* De utgjør i dag nær på halve forsvarsbudsjettet og henger blant annet sammen med avlønnningen av 25 000 fastlønte stillingene, hvorav 13 000 er befal, 1000 verva mannskaper og 11 000 sivilt tilsatte. Det er antydning et behov for fastlønte stillinger i størrelsesorden 3—6000.

Det vil ikke bli gjennomført i de lokale miljø før det offentlige har tilført de samme lokalsamfunn andre og meningsfylte arbeidsplasser gjennom en særskilt kompensasjonsplan, basert f.eks. på offentlige industri- og tiltaksbygg, og på selektiv støtte til eksisterende lokal virksomhet.

Indikasjonen på hva slags kostnadsnivå andre forsvar enn dagens norske kan ha, får vi ved å studere forsvarskostnadene i nøytrale land som Sverige, Sveits, Østerrike og Finland. Svenskene betaler fortsatt noe mer pr. hode i forsvarsutgifter enn vi gjør, sjøl om avstanden etter hvert er blitt mindre. I de øvrige tre europeiske nøytralstatene ligger forsvarsutgiftene pr. hode på mellom 1/3 og 2/3 av hva nordmenn betaler, Sverige har åpenbart nådd et teknologisk og økonomisk metningspunkt. General Nils Skiöld advarte i 1974 (debatthefte utgitt av Folk och Försvar) mot å gå videre på den teknologisk krevende våpenutvikling og perfektionering og tilrådte en omlegging til et mer typisk territorielt vern, og med en kostnad på nær halvparten av hva dagens svenske forsvar koster.

Disse antydningene skulle klart sannsynliggjøre det anslaget vi har gitt for kostnadshalveringen ved et alternativt nasjonalt lokalforsvar. Dermed yter forsvarsreformen også et viktig nedrustningsbidrag i forhold til dagens nivå.

g. HV-forsvaret: våpenbehov, våpenindustri

Et hvert nasjonalt militærforsvar vil trenge våpen. Det kan produseres nasjonalt eller kjøpes. Dersom en har nedrustningsforpliktelsen på seg som en selv pålagt forpliktelse, fører dette til at vi som hovedregel verken vil medvirke til våpeneksport eller våpenimport, dvs. en øking av den internasjonale handelen med vå-

pen. Farene vil alltid være til stede for at en etter hvert trekkes inn i stadig intimere våpenteknologisk produksjonssamarbeid, slik vi nå opplever med Norge i NATO. Norge står nå med begge beina midt oppe i en av verdens to digre våpensmier — som medprodusent.

Det alternative opplegg fordrer derfor en nasjonal rustningsindustri som klart avgrenser sin militære produksjon til det nasjonale behovet og som ellers utvikler flere bein å stå på ved å gjøre sivile produkt til sterke bedriftspillar. Kongsberg Våpenfabrikk og Raufoss Ammunisjonsfabrikker opprettholdes derfor som hovedbedrifter for det nasjonale militærbehov, men den eksportorienterte delen av urstningsproduksjonen avvikes og erstattes etter hvert med økt sivil produksjon. Om nødvendig må en tåle en viss reduksjon i arbeidsstokken i en kortere eller lengre overgang etter at det offentlige har lagt fram fullgode kompensasjonsarbeidsplasser i de samme lokalmiljø. Knoppskyting av militære bedrifter bør ikke finne sted i særlig grad, men vedlikehold og reparasjon kan gjøres mange steder i landet til styrking av eksisterende sivile verksteder.

Et visst kjøp og salg av rustningsindustrielle produkt kan likevel tenkes, f.eks. av fly som vi ikke selv produserer. Tilsvarende kan salg av fartøy fra norske verft tenkes, fortrinnsvis som ledd i en tosidig byttehandel. Myndighetene må legge vekt på at slik omsetning skal være unntak fra hovedregelen, at vi ikke under noen omstendighet bør handle med større og politisk dominerende våpenmakter, og at det i første rekke er nærstående stater vi da trer i kontakt med.

IKKEVOLDSFORSVARET — DET NYE SIVILFORSVARET

I det følgende settes opp de hovedoppgaver ikkevoldsforsvaret vil ha. Til hver av hovedoppgavene hører personell med særlige forutsetninger eller særlig opplæring:

1. Den administrative og økonomiske beredskapen

— koordinert av folk som sitter i offentlige posisjoner i kraft av stilling eller ombud.

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

Det er omtrent som denne idyllen fra utstillinga på Akershus at Henriksen tenker seg det nasjonale og demokratiske forsvaret. Men borgerskapet vil aldri legge våpnene i henda på arbeiderklassen og folket av frykt for hva våpnene kan bli brukt til.

2. Katastrofe- og ulykkesbistanden
 - organisert av særlige hjelpestyrker, først og fremst «Sivildforsvaret».
3. Den sosiale beredskapen
 - forberedt av personer med verv i sosiale organisasjoner og foreninger.
4. Sivilmotstandsstyrkene
 - sammensatt av folk som har gjennomgått spesialopplæring på sivil rekruttskole.

a. Den administrative og økonomiske beredskapen

Den administrative beredskapen for sivile og økonomiske forhold har i dag et diffust og mangelfullt utbygd apparat. Ansvar for beredskapen på de ulike felt — fra matvarer til energi — må hvile på de samme offentlige instansene på alle plan som har samordnende ansvar i fredstid. I praksis vil det si at ansvaret kjenner tre plan: *det statlige sentralplanet, fylkene og*

kommunene. Disse instansene må bygges ut med kapasitet nok til å kunne ha løpende sideblikk til beredskapen. Det er neppe formålstjenlig å bygge ut særskilte organ for beredskapsoppgavene, f.eks. på kommuneplanet. Men noen må ha klart ansvar for førebungs- og saksbehandleroppgavene, slik at f.eks. fylkesordfører/fylkesrådmann og ordfører/kontorsjef foruten å ha formelt ansvar også kan orientere seg godt nok til å kjenne mer reelt ansvar enn de ville gjøre i dag. På kommuneplanet kunne det i mange distrikt f.eks. være praktisk å tilsette folk med parallelt ansvar for beredskaps- og utbyggingsoppgaver under kontorsjefen eller tilsvarende.

Hovedarbeidet vil måtte gjøres av folk som handler i kraft av offentlig ombud eller offentlig stilling, men dette favner f.eks. i primærkommunene om langt flere enn kontorsjefen og ordførerne. Tilsvarende ansvar for det enkelte fagfelt må f.eks. gjelde for formann i jordstyre

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

og bygningsråd (ombud) og herredssagronom og kommuneingeniør (stilling). Det er fremfor alt viktig at rutiner for sivilberedskapsmessige vurderinger blir lagt inn i saksbehandlingen.

Personell i slike ombud/stillinger bør for den perioden de er der, ha øvingsplikt og være mobiliseringsdisponert for administrativ beredskap i sitt lokalmiljø. Oljeforsyningskrisen vinteren 1973/74 avdekket betydelige mangler på dette feltet sentralt. Lokalt kjenner offentligheten mest til fylkesvise beredskapsøvinger på kontorplanet der øremerking av streikende arbeidere og studenter har vært det mest framtrædende trekket. De lokale beredskapsøvingene må bli saksorienterte og gjennomført i praksis, f.eks. for å prøve vann- eller melkeforsyningene ove rnoen tid, brannberedskapen eller drivstofflagringen sivilt, ikke minst på gårdene.

b. Katastrofe- og ulykkesbistanden

«Sivilforsvaret» med sitt apparat og sine 50 000 deltakere spredt omkring utgjør kjernen i det statlige bistandsapparatet ved katastrofer, ulykker og andre kriser og har som hovedoppgave å yte innsats ved krigsutbrudd (krigsforflytting, evakuering, tilfluktsromtjeneste m.m.). På det regionale planet og landsdelsplanet fins det mer samordnede redningssentraler for visse fredstidsformål. En rekke andre instanser virker med i ulike sammenhenger.

Det synes å være et klart behov for samordning av den mer ordinære, lokale bistands- og redningstjenesten i fred. Det virker lite naturlig at det forberedte og samordnede rednings- og bistandsapparatet i fredstid blir kruntappen i alt bistandsarbeid av mer sivil karakter under krise- og krigsforhold. Trolig bør det nåværende «Sivilforsvaret» her bygges ut og få et klart koordinerende ansvar overfor andre offentlige og private bistandsinstanser. Det bør overveies å omdøpe institusjonen f.eks. til Utrykningstjenesten eller Hjelpetroppene innenfor rammen av det nye.

Deltaking i «Sivilforsvaret» og eventuelle samvirkende organisasjoner, f.eks. Røde Kors, bør etter gjennomførte kurs, eventuelt med regulær førstegangstjeneste, og gjennom årlige

øvinger, tjene som likeverdig samfunnsplikt med tilsvarende militær tjeneste.

c. Den sosiale beredskapen

I krise og krig vil isolerte mennesker bli enda mer isolert, og mange medmennesker som før pleide omgang med sine nærmeste eller stelte for dem, vil få en annen livsrytme med sterke krav til omstillingsevnen. Det synes klart at krise- og krigstilstand skjerper mange menneskers behov for praktisk hjelp og sosial kontakt. Det spenner fra behovet for eldre mennesker, og yngre med, til å skaffe seg billig ved for vinteren til atskilte familiers behov for trøst og omsorg i en usikker tid.

Mange mennesker har en sjelden evne til å tenke på og dra omsorg for sine naboer eller gateboere. Men mange bor ikke i nærheten av slike, eller har ingen nabo — eller bor omgitt av ukjente i blokk. Det vil trenge et finmasket lokalt nett av innsikt og oversikt for å fange opp alle medmennesker i vansker, og det må være forberedt.

Her kan de frivillige organisasjonene spille en hovedrolle, fra borettslag og vel-foreninger til fagforeninger, husmorlag og idrettslag. Hvordan en slik beredskap kan forberedes i fredstid, må gjennomdrøftes — ikke minst med private og offentlige instanser i lokalmiljøet. De kommunale sosialkontorene bør også inn i bildet, kanskje for å spille en sekretariat-rolle. Det er mulig at enkeltpersoner i de lokale organisasjonene, folk som nyter alminnelig tillit, bør ha særlig ansvar for slik planlegging, og at de bør godskrives kurs- og øvingstid til dette formål gjennom sine organisasjoner og/eller ved koordinerte opplegg som del av sin samfunnstjeneste.

d. Sivilmotstandsstyrkene

Sivilmotstandsstyrker fins ikke i særlig grad oppsatt i land det er naturlig å sammenlikne oss med, men overalt hvor krise og krig inntreffer, dukker det spontant eller etter hvert mer systematisk opp former for sivilmotstand, omfattende streiker eller sitt ned-aksjoner, kjøpeboikott, illegal presse, sabotasje. Vi kan tenke på norsk sivilmotstand under siste verdenskrig

SV OG MILITÆRPOLITIKKEN

og på tsjekkosllovakisk reaksjon i 1968.

Dersom sivilmotstand fremstår som en høvelig kampmetode, iallfall tidvis, i de fleste konfliktsituasjoner, og særlig under okkupasjon, må det være rett å gjøre seg bodd for slik innsats alt i fred. Betydningen av dette understrekes av de allmenne holdningsdannende virkningene slik opplæring kan ha. Det vil derfor være viktig alt i fredstid å gi en grunnopplæring i denne motstandsformen. Det bør derfor bygges opp en obligatorisk rekruttskole for alle som skal gå inn i sivilmotstandsstyrkene. Her må det gis opplæring i ikkevoldelige kampmetoder.

Vi anbefaler lesning og studier av Mao Tsetungs bok «Om den langvarige krigen».

SAMMENFATNING

- Norge blir en alliansefri stat med sterkere tilknytning enn før til FN og FNs fredsbevarende operasjoner og med avtaler som knytter oss til andre alliansefrie stater f.eks. Sverige.
- Norge melder seg ut av NATO. Nedtrappingen av medlemskapet må i praksis skje gradvis.
- Norge forsvaret sin alliansefrihet bl.a. ved å

ha et defensivt militært og sivilt forsvaret.

- I løpet av de kommende 10–15 år omorganiseres det militære forsvaret til et utvidet HV-forsvar. Omorganiseringen skjer ved at dagens totalantall på omkring 250 000 personer (befal, menige og vervede) blir en utvidet HV-styrke med samme antall og med overveiende lett transportabelt materiell. Sjøforsvaret og Kystartilleriet beholdes i hovedsak som i dag, mens Luftforsvaret nedbygges i betydelig omfang. Særlig gjelder dette kampflyparken.
- I løpet av de kommende 10–15 år bygges det opp et ikkevoldsforsvar. Det organiseres en egen sivilmotstandsstyrke. Ikkevoldsforsvaret tar opp i seg dagens Sivilforsvar og sammensettes av om lag 100 000 trente personer (sivil førstegangstjeneste) og ytterligere 150 000 personer i andre og mindre krevende mobiliseringssopdrag.
- Tyngden av befall og menige skal være vernepliktige og dermed sivile til daglig. Førstegangstjenesten settes til 3–4 måneder i gjennomsnitt for sivile og militære mannskaper, med hyppige lokale øvinger og adgang til å velge mellom sivil og militær tjeneste. Tallet på fast ansatte i det militære forsvaret reduseres til det som er administrativt og teknisk nødvendig, trolig ca. 3–6000 personer.
- Forsvaret inndeles både sivilt og militært etter de fylkesvise og kommunale grensene som landet er inndelt i. Grunnenheten i alle våpengrenene er lagt i den enkelte kommune eller i de enkelte leirene. Det bygges opp slik at det for landstyrkenes del er mulig å samordne de kommunale styrkene i enheter opp til fylkesvise brigader.
- Det bygges opp en mer konsekvent selvsberging og selvedkningssevne på de ulike felt, og en utvikler i tråd med dette mer bevisste beredskaps- og bistandsopplegg.
- Kostnadene til et slikt totalforsvar bør ved slutten av omorganiseringsperioden være ca. halvparten av det en i dag bruker i militærutgifter, altså ca. 3 milliarder 1977-kroner.

SOVJET TRUER NORGE

SLIK ER SOVJET'S HÆR

ny bok fra Forlaget Oktober

»Har politikerne gjort noe for å informere den vanlige kvinne og mann — har de militære ledere stått fram og fortalt hva som er sannheten omkring den trussel vårt land står overfor?

Dessverre — vi må svare nei. . . forbausende nok er det det venstrekommunistiske forlaget Oktober som slår til med informasjon. . .»

Lederartikkel i avisa NYBROTT (A)

TIL SALGS I ALLE BOKHANDLER